

Oudjaar in het licht van *Pasen*

Gemeente van Christus,

Oudjaar is traditioneel het moment waarop we achterom kijken en onszelf de vraag stellen: wat bracht het afgelopen jaar ons? Jaaroverzichten op televisie en radio, kranten met de *highlights* van 2008 – de balans wordt opgemaakt.

Het jaar van...

Het jaar 2008 was het jaar van de Olympische spelen en van Fitna. Het jaar van de Nederlandse doden in Afghanistan en van Joran van der Sloot. Het jaar van het rookverbod en van de eerste Marokkaanse burgemeester. Het jaar van de instortende financiële markten en de oorlog in Georgië. Het jaar van de opstanden in Tibet en de cycloon over Myamar. Het jaar van de verontrustende voorspellingen over de Noordpool. Het jaar van Barack Obama...

Ook persoonlijk maken we de balans op. Even een uurtje stil gaan zitten en het afgelopen jaar aan je voorbij laten gaan. Of nog eens even met kalender of de agenda van het afgelopen jaar doorbladeren. Wat vergeten we de dingen soms snel! 'Was dat ook dit jaar?' 'O ja, dat was ik alweer bijna vergeten'.

Soms is dat helemaal niet gemakkelijk, dat terugkijken. Als je vreselijke dingen hebt meegemaakt: de dood van een geliefde, het verlies van een vriendschap. Als je ziek bent geweest en vele weken of maanden in ziekenhuizen hebt doorgebracht. Als je opgebrand of depressief bent geweest. Als je je baan bent kwijtgeraakt, gezakt voor je examen, bent blijven zitten. Als je aandelen niets meer waard zijn en je spaarcenten op IJsland stonden. Dan denk je daar liever niet aan terug, dan vergeet je dat het liefst zo snel mogelijk.

Afsluiten en opnieuw beginnen

Toch is het juist dan zo belangrijk om wel terug te kijken. Wie niet meer achterom durft te kijken uit angst voor wat voorbij is, zal zich altijd op de vlucht

voelen voor wat achter hem ligt. Wie het oude niet durft af te sluiten kan het nieuwe nooit ontvangen. Je wordt een gevangene van je eigen verleden.

Alleen wie even bewust achterom kijkt, wie durft te kijken naar de teleurstelling en de pijn, het verdriet en de eenzaamheid, wie het voorbije zich kan herinneren als iets dat *voorbij* is, kan het ook werkelijk achter zich laten. Net als met een ruzie tussen twee mensen. Als je zegt: we praten er niet meer over – ‘zand erover’ – vergist zich nogal eens. Juist omdat het niet echt is uitgepraat, omdat je niet de moed hebt gehad er samen nog eens naar te kijken, wroet het verder en woekert het door als een veenbrand.

Daarom hoop ik dat wij wel de moed zullen vinden deze nacht achterom te kijken. Niet om op te rakelen, maar om af te sluiten. Maar *hoe* doen we dat?

Vuilnis en winst

Dan vinden we Paulus op ons pad. Hij keek ook terug in de brief die hij aan de gemeente van Filippi schreef. Paulus zat op dat moment in de gevangenis. Hij heeft niet zoveel goeds om op terug te kijken. Een hooggestemde, bevlogen apostel, een man die het moet hebben van zijn vrijheid en van zijn reizen – *hij* zit gevangen! Bepaald geen reden tot tevreden achterom kijken.

Hij zou spijt kunnen voelen over de keuzes die hij had gemaakt en de wendingen die zijn leven had genomen. Hij was een gerespecteerd man, een theoloog van naam in die dagen. Een man met titels: prof. dr. Saulus van Tarsis. Maar toen kwam de verandering. Van een vervolger van de gemeente van Jezus werd hij een volgeling en zelfs een apostel. Maar het gevolg was dat hij nu een verstoten man was – en inmiddels gevangene. Niet langer de beroemde Saulus, maar de gevangen Paulus. Paulus aan de ketting.

En dan lezen we zijn oordeel over dat alles. Hij somt zijn roemrijke CV op en zegt dan: *‘Maar wat voor mij winst was, ben ik omwille van Christus als verlies gaan zien’* (3: 7). Hij noemt zijn voornaam afkomst, zijn goede opleiding en zijn status en aanzien ‘vuilnis’ (3:8). Nota bene! Luister: *‘Omwille van hem heb ik alles prijsgegeven; ik heb alles als afval weggegooid’*. Maar als hij het over zijn gevangenschap heeft lijkt hij opgetogen: het leidt er toe dat het evangelie nog sneller en breder verspreid wordt (1:12). Paulus beoordeelt zijn situatie heel anders dan wij dat zouden doen. Hij draait zowaar alles om.

De omkering

Op grond waarvan doet hij dat? Is Paulus een godsdienstwaan-zinnige die een duister genot koestert in tegenstand? Wil Paulus zichzelf als een hele vrome man afschilderen die het allemaal ‘zogenaamd’ niet meer nodig heeft. Speelt hij toneel? Ik denk dat we dat wel kunnen uitsluiten. Als Paulus zo’n opschepper zou zijn die het niet had kunnen waarmaken, hadden we er niet vandaag nog van gehoord. Nee, deze man weet waarover hij spreekt! Dit is echt.

Wat is het geheim van deze omkering? Laten we goed lezen! Paulus schrijft dat hij het allemaal vuilnis acht omdat het hem gaat om het ‘*kennen van Christus*’. En dat woordje ‘kennen’ is meer dan alleen maar ‘weet hebben van’. De joodse geleerde Paulus wist van het Hebreeuwse woord ‘kennen’ (*jada*), dat ook betekent: ‘gemeenschap hebben’. Kennen is: ‘in elkaar opgaan’, ‘deel aan elkaar hebben’. Zo wil hij deel hebben aan, opgaan in Christus.

*‘Ik wil Christus kennen en de kracht van zijn opstanding ervaren;
ik wil deel hebben in zijn lijden en aan hem gelijk worden in zijn dood,
in de hoop misschien ook zelf uit de dood op te staan’*

Dat is nog eens wat anders dan verstandelijk geloven dat Jezus voor onze zonden is gestorven en is opgestaan. Hij wil de opstanding *aan den lijve kennen*, hij wil de dood van Jezus mee doormaken, hij wil met hem het graf in... in de hoop misschien ook zelf uit de dood op te staan! Paulus wil het Paasevangelie *aan den lijve* ondergaan en beleeft zijn eigen pijn en moeite als zijn eigen Pasen!

Pasen aan den lijve

Want in het licht van het Paasfeest wordt alles anders. Pasen vertelt dat God mensen het meest nabij is gekomen in het lijden. Pasen vertelt dat nieuw leven en nieuwe hoop niet in het verlengde van onze kracht ligt, maar aan *de andere kant* van het falen, het sterven, het graf. En als Pasen niet alleen maar een historisch gebeuren is dat we wel of niet geloven, als Pasen voor ons *levende realiteit* is – tja, dan wordt ook ons oordeel over ons leven anders.

Wij zijn misschien geneigd om vanavond vooral de tien te memoreren, de promotie, het applaus, de roem. Wij willen elkaar herinneren aan de feestjes en de complimenten. En we zouden de onvoldoendes het liefst even niet herinneren. En we zouden de ruzies en de teleurstellingen, de conflicten en de

mislukkingen het liefst overslaan en vergeten. Zand erover – niet meer aan denken. Volgend jaar gaat het vast beter.

Maar nu gaat dat niet meer. Vanavond herinnert Paulus ons eraan dat we *kerk* zijn, dat we voor elke dienst een Paaskaars aansteken, dat wij een *Pasen-vierende gemeenschap* zijn. Wij geloven dat God zich heeft laten kennen in Jezus, in zijn leven, zijn lijden, zijn sterven en zijn opstanding. Niet alleen toen, 2000 jaar geleden, maar ook nu. En dat werpt een heel ander licht op het afgelopen jaar.

Moeten we dan nu zeggen over al ons lijden en onze teleurstelling dat het wel meeviel? Vraagt Paulus van ons dat we gaan geloven dat het ‘toch wel ergens goed voor geweest is’? Moeten we op een bizarre manier gaan houden van pijn en eenzaamheid. Is dat niet wat al te morbide? Heet dat niet masochisme?

Nee, ik denk niet dat Paulus daar op doelt. Daarvoor was hij een te grote realist. Pijn *is* vreselijk! Eenzaamheid *is* bedreigend! De dood *is* de vijand van het leven en dat wordt in de bijbel nergens gebagatelliseerd. Maar het wordt ook nergens ontkent. Het is er – de pijn, de eenzaamheid, de dood –; we kunnen het niet wegdenken, niet weggeloven, niet weg fantaseren. We *kunnen* er niet omheen. Maar juist omdat het er is, daarom is het zo belangrijk hoe we ernaar kijken.

Kijken door een andere bril

En daarin gaat Paulus ons voor: hij leert ons *anders* kijken. Paulus kijkt door de bril van Pasen, door het filter van het verhaal van Jezus. Zoals bij Jezus duidelijk werd dat voorbij ons falen, voorbij onze mislukking en voorbij onze dood God nieuw leven kan wekken – Opstanding heet dat – zo wil Paulus ook naar zijn eigen leven kijken. De lijn van zijn eigen succes loopt immers dood. Wat wil je nog meer verwachten na de roem van mensen? Daarna wordt het stil en menig grootheid sterft in eenzaamheid. Nee, zoals we met Kerst al hoorden: God begint opnieuw *aan de randen*, voorbij het succes en voorbij het falen.

Hoe ziet ons voorbije jaar eruit als we zo kijken? Kan het zijn dat we inderdaad juist in die donkerste dagen al iets van nieuw leven hebben gevoeld? Kan het zijn dat we in de totale verlatenheid diep van binnen de schreeuw naar God hoorden, luider dan ooit tevoren? Kan het zijn dat we in het ziekenhuis, in het revalidatiehuis ons afhankelijker wisten van Gods zorg dan toen we van alle gemakken voorzien onze dagen gedachteloos leefden? Kan het zijn dat we hier en nu soms al Opstanding, nieuw leven ontwaren, midden in dit stervend bestaan?

Het loont de moeite toch ook eens op deze manier achterom te kijken. Niet langs de meetlat van succes, niet aan de hand van ons saldo op de bank, maar in het licht van Pasen. Misschien hebben we dan wel meer om voor te danken dan we dachten...

Amen